

KO'Z NURINI APERATSIYA YORDAMIDA TIKLASH

Toshtemirova Kumushxon Sherzodbek qizi

Qòqon Universiteti Andijon filiali

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yònalishi

1-bosqich 25-35-guruh talabalari

kumush_08@icloud.com

Telefon raqam: 910637686

Abdurazzoqov Xurshidbek Sherzodbek o'g'li

xurshidabdurazzoqov18@gmail.com

Telefon raqam: 910607686

Ilmiy raxbar: Aliyev Lazizbek Mahammadjonovich

Kokand Universteti Andijon filiali klinik fanlar kafedrasi katta
òqituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18164462>

ARTICLE INFO

Received: 31st December 2025

Accepted: 1st January 2026

Published: 6th January 2026

KEYWORDS

Ko'z nuri, Oftalmologiya, Jarrohlik amaliyoti, Katarakta, Glaukoma, Lazer operatsiyasi, To'r parda, Refraksion nuqsonlar, Tashxislash, Reabilitatsiya

ABSTRACT

Ushbu maqolada ko'z nurini jarrohlik (operatsiya) yo'li bilan tiklash imkoniyatlari, zamonaviy oftalmologik texnologiyalar va ularning amaliy ahamiyati yoritiladi. Unda katarakta, glaukoma, refraksion nuqsonlar hamda to'r parda kasalliklarida qo'llaniladigan operativ davolash usullari, ularning samaradorligi va bemorlar hayot sifatiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, operatsiyadan oldingi tashxis, jarrohlik jarayonining bosqichlari va operatsiyadan keyingi reabilitatsiya masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Maqola ko'z kasalliklarini davolashda jarrohlik aralashuvning ahamiyatini ochib berishga hamda tibbiyot xodimlari va keng jamoatchilik uchun foydali ilmiy-amaliy ma'lumotlar berishga qaratilgan.

Ko'rish qobiliyati inson hayotida muhim ahamiyat kasb etadigan asosiy sezgi tizimlaridan biri bo'lib, atrof-muhitni idrok etish, kundalik faoliyatni amalga oshirish hamda ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishda beqiyos rol o'ynaydi. Zamonaviy tibbiyotda ko'z kasalliklari keng tarqalgan patologiyalar qatoriga kiradi va ularning ko'pchiligi o'z vaqtida aniqlanmasa yoki to'g'ri davolanmasa, ko'rish qobiliyatining pasayishi yoki to'liq yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, katarakta, glaukoma, refraksion nuqsonlar va to'r parda kasalliklari global miqyosda ko'rlik va ko'rishning keskin pasayishiga sabab bo'luvchi asosiy omillar hisoblanadi. So'nggi yillarda oftalmologiya sohasida erishilgan ilmiy-texnik yutuqlar, yuqori aniqlikdagi diagnostik uskunalar va minimal invaziv jarrohlik texnologiyalarining joriy etilishi ko'z nurini jarrohlik yo'li bilan tiklash imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Ko'z nurini jarrohlik yo'li bilan tiklash deganda, ko'rish organida yuzaga kelgan anatomik yoki funksional buzilishlarni operativ aralashuv orqali bartaraf etish tushuniladi. Bunday operatsiyalar ko'pincha konservativ davolash usullari samara bermagan hollarda qo'llaniladi va ko'rish qobiliyatini saqlab qolish yoki yaxshilashga qaratilgan bo'ladi. Jarrohlik aralashuvlarining muvaffaqiyati kasallikning turi, bosqichi, bemorning umumiy sog'lig'i, operatsiyaga tayyorgarlik darajasi hamda operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonining to'g'ri tashkil etilishiga bevosita bog'liqdir. Katarakta ko'z gavharining xiralashuvi bilan tavsiflanadigan kasallik bo'lib, asosan keksalik davrida uchraydi, biroq tug'ma yoki travmatik katarakta holatlari ham kuzatiladi. Kataraktaning asosiy klinik belgisi ko'rishning asta-sekin pasayib borishi bo'lib, bemorlar tasvirni xiralashgan, rangsiz yoki ikki ko'rinishda qabul qilishdan

shikoyat qiladilar. Zamonaviy oftalmologiyada kataraktani davolashning eng samarali usuli bu jarrohlik yo'li bilan xiralashgan gavharni olib tashlab, uning o'rniga sun'iy intraokulyar linza implantatsiya qilish hisoblanadi. Fakoemulsifikatsiya usuli yordamida amalga oshiriladigan bu operatsiya minimal kesma orqali bajarilib, qisqa vaqt ichida bemorning ko'rish qobiliyatini tiklash imkonini beradi. Ushbu usulning afzalligi shundaki, operatsiyadan keyingi asoratlar kam uchraydi va reabilitatsiya davri nisbatan qisqa bo'ladi. Glaukoma esa ko'z ichki bosimining doimiy yoki vaqti-vaqti bilan oshib borishi natijasida ko'ruv nervining zararlanishi bilan kechadigan surunkali kasallikdir. Glaukomaning eng xavfli jihati shundaki, u uzoq vaqt davomida yashirin kechib, kech aniqlangan hollarda qaytmas ko'rlikka olib kelishi mumkin. Glaukomaning davolashda dastlab dorivor terapiya qo'llanilsa-da, ko'plab hollarda jarrohlik aralashuv zarur bo'ladi. Lazer trabekuloplastika, trabekulektomiya va drenaj implantlari o'rnatish kabi operativ usullar ko'z ichki bosimini normallashtirish va ko'ruv nervini saqlab qolishga qaratilgan. Ushbu jarrohlik usullarining asosiy maqsadi ko'z ichidagi suyuqlik oqimini yaxshilash orqali bosimni kamaytirishdan iboratdir. Refraksion nuqsonlar, jumladan miopiya, gipermetropiya va astigmatizm ham ko'rish sifatini sezilarli darajada pasaytiradi. Avvallari bunday nuqsonlar asosan ko'zoynak yoki kontakt linzalar yordamida tuzatilgan bo'lsa, hozirgi kunda lazer texnologiyalarining rivojlanishi refraksion jarrohlikni keng qo'llash imkonini berdi. LASIK, PRK, FemtoLASIK kabi lazer operatsiyalari shox pardaning shaklini o'zgartirish orqali nurning to'r pardaga to'g'ri tushishini ta'minlaydi. Ushbu operatsiyalar yuqori aniqlikda bajarilib, qisqa vaqt ichida bemorning ko'rish qobiliyatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Refraksion jarrohlikning muvaffaqiyati bemorning yoshiga, shox parda qalinligiga va umumiy oftalmologik holatiga bog'liq bo'lib, har bir bemor uchun individual yondashuvni talab etadi. To'r parda kasalliklari oftalmologiyada eng murakkab patologiyalar sirasiga kiradi. Diabetik retinopatiya, to'r pardaning ajralishi, makula degeneratsiyasi kabi kasalliklar ko'pincha og'ir asoratlar bilan kechadi. Bunday holatlarda vitrektomiya kabi murakkab jarrohlik amaliyotlari qo'llaniladi. Vitrektomiya jarayonida ko'z ichidagi shishasimon tana olib tashlanib, to'r pardaning anatomik holati tiklanadi. Ushbu operatsiyalar yuqori texnologiyali uskunalar va malakali mutaxassislarni talab qiladi. To'r parda jarrohligida muvaffaqiyat ko'p jihatdan kasallikning qanchalik erta aniqlanganiga bog'liq bo'lib, kech bosqichlarda natijalar cheklangan bo'lishi mumkin. Ko'z nurini tiklashda operatsiyadan oldingi tashxis muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy diagnostik usullar, jumladan optik kogerent tomografiya, ultratovush tekshiruvlari, ko'z tubini raqamli tasvirlash va perimetriya usullari kasallikni aniq aniqlash va operatsiya taktikasini to'g'ri belgilash imkonini beradi. Tashxis jarayonida bemorning umumiy somatik holati, yondosh kasalliklari va individual xususiyatlari ham hisobga olinadi. Bu esa operatsiya xavfsizligini oshirish va asoratlar xavfini kamaytirishga xizmat qiladi. Jarrohlik jarayoni o'ziga xos bosqichlardan iborat bo'lib, ularga bemorni operatsiyaga tayyorlash, anesteziya, asosiy operativ aralashuv va operatsiyadan keyingi kuzatuv kiradi. Zamonaviy oftalmologik jarrohlikda ko'pincha lokal anesteziya qo'llaniladi, bu esa bemor uchun qulaylik yaratadi va umumiy asoratlar xavfini kamaytiradi. Operatsiya davomida yuqori aniqlikdagi mikroskoplar va lazer texnologiyalaridan foydalaniladi, bu esa jarrohlik aralashuvning aniqligi va samaradorligini oshiradi. Operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayoni ko'rish qobiliyatini to'liq tiklashda muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda bemorga maxsus dori vositalari, ko'z tomchilari va gigiyenik tavsiyalar beriladi. Shuningdek, muayyan vaqt davomida jismoniy zo'riqishlardan, ko'zni haddan tashqari ishlatishdan saqlanish tavsiya etiladi. Reabilitatsiya jarayoniga rioya qilinishi operatsiya natijasining barqaror bo'lishini ta'minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ko'z nurini jarrohlik yo'li bilan tiklash zamonaviy tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u ko'plab bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Ilm-fan va texnologiyalar rivoji natijasida oftalmologik jarrohlik usullari yanada

xavfsiz, samarali va qulay bo'lib bormoqda. Ko'z kasalliklarini erta aniqlash, to'g'ri tashxis qo'yish va o'z vaqtida jarrohlik aralashuvni amalga oshirish ko'rish qobiliyatini saqlab qolishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu bois, ushbu sohada olib borilayotgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar va yangi texnologiyalarni amaliyotga joriy etish kelajakda ko'rish muammolarini bartaraf etishda yanada keng imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kanski J.J., Bowling B. *Clinical Ophthalmology: A Systematic Approach*. 8th ed. Elsevier, 2016.
2. Yanoff M., Duker J.S. *Ophthalmology*. 5th ed. Elsevier, 2019.
3. American Academy of Ophthalmology. *Basic and Clinical Science Course (BCSC)*. San Francisco, 2020.
4. Foster A., Johnson G.J. *Magnitudes, causes and control of blindness*. Community Eye Health Journal, 2018.
5. Spaeth G.L. *Ophthalmic Surgery: Principles and Practice*. W.B. Saunders Company, 2017.
6. Bowling B. *Kanski's Clinical Ophthalmology: A Systematic Approach*. Elsevier, 2020.
7. Agarwal A. *Refractive Surgery*. Jaypee Brothers Medical Publishers, 2018.
8. Ryan S.J. *Retina*. 6th ed. Elsevier, 2018.
9. World Health Organization. *World Report on Vision*. Geneva, 2019.
10. Coleman A.L., Miglior S. *Risk factors for glaucoma onset and progression*. Survey of Ophthalmology, 2017.